

**105 år er da ingen alder
13 oktober 2005, Bergen**

**Blå gener -
vårt viktigste råstoff for
fremtidig næringsutvikling**

**Odd Magne Rødseth
Aqua Gen AS**

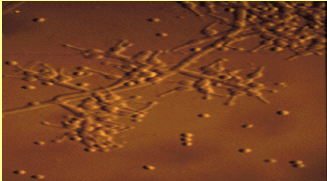

Genetiske ressurser

- **Biologisk materiale av animalsk, vegetabilsk, mikrobiell eller annen opprinnelse som inneholder arvestoff nødvendig for**
  - opprettholdelse av liv og reproduksjon
  - egenskaper som er utnyttbar

En god historie kan gjentas.....

GENETISK RESSURS	INNSAMLING AV GENETISK MATERIAL	PRODUKSJONS SYSTEM	MARKEDSVERDI (2005) FERDIG PRODUKT
			<p>13 700 000 000 NOK</p>
		<p>Fermenteringsanlegg Prod.volum: 10 m3</p> 	<p>11 800 000 000 NOK</p>

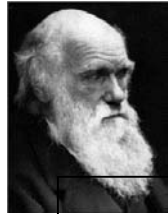
Definisjoner og paradigmer

BIOTEKNOLOGI

ALLE TEKNOLOGIER SOM BRUKER MIKROORGANISMER, PLANTE- ELLER DYRECELLER ELLER DELER AV DISSE TIL Å:

- FREMSTILLE ELLER MODIFISERE PRODUKTER
- MEDISINSK FORMÅL
- FORBEDRE PLANTER OG DYR
- UTVIKLE MIKRO-ORGANISMER FOR SPESIFIKKE ANVENDELSER

Charles Darwin 1859
The Origin of Species by Means of Natural Selection

Gregor Mendel 1865
Experiments in Plant Hybridization

Lois Pasteur 1865
Fermentation

Rosalind Franklin 1953
X-ray study of DNA

Watson & Crick 1953
Molecular structure of DNA

TRADISJONELL BIOTEKNOLOGI

PRODUKTER FREMSTILT FRA NATURLIGE FOREKOMMENDE ORGANISMER

ENDRING AV EGENSKAPER GJENNOM SELEKSJONSAVL

BENYTTET TEKNIKKER SOM TILLATER AT ARVESTOFFER (DNA) ISOLERES, KARAKTERISERES, MODIFISERES, TAS OPP AV LEVENDE CELLER, MANGFOLDIGGJØRES OG UTTRYKES

KAN OVERFØRE GENER PÅ TVERS AV ARTSGRENSER – MULIGGJØR FREMSTILLING AV PRODUKTER BASERT PÅ SUBSTANSER SOM NATURLIG FOREKOMMER I SMÅ MENGDER

Kommersialisering av grønne og blå gener

(milliard US\$)

Industri sektor	Total marked	Andel "grønne gener"	Andel "blå gener"	Kilder
Jordbruk/havbruk				
Animalske proteiner	550-650	500-600	} 50-60	FAO 2002
Vegetabiliske proteiner	350-450	340-440		
Frøindustri	30-35	30-35		
Legemidler	300-350	120-150	-	The Economist,2002
Botanisk medisin	20-40	20-40	-	Laird, 2000
Ornamentale planter	16-19	16-19		Kate, 1999
fisk	13-15		13-15	Bartley, 2000
Bioteknologi	80-120	80-120	?	Kate,1999
Kosmetikk	50-60	3-4	?	NBJ,1998
TOTAL	1400-1700	1100 – 1400	65 – 75	
"ALTERNATIV" UTNYTTELSE	500-600	250 - 350	??	

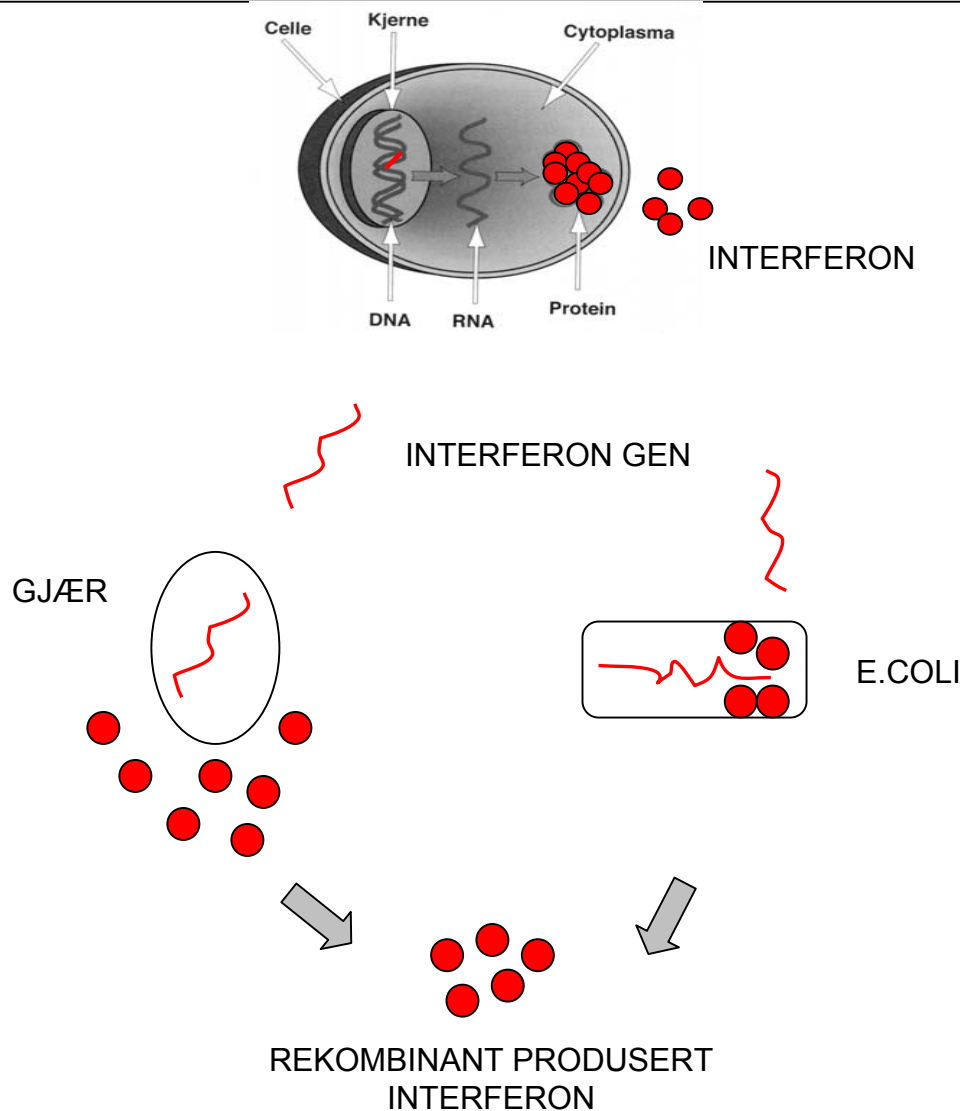
Det genetiske supermarked

Prisliste

Handelsvare	Utsalgspris per Kg/liter (US\$)
Humant vekst hormon	20.000.000
Taxotere/docetaxol	12.000.000
Vincristine sulphate	11 900 000
Kokain	150 000
Camptothecin	85 000
Gull	10 000
Tørket galleblære fra bjørn	7 000
HIV protease inhibitor	5 000
Safran	6 500
Tiger bein	3 000
Trøffler	650
Kaffe	10
Bomull	1.5
Bensin	1.0

Hvordan produsere proteiner vha. moderne bioteknologi

Interferon oppdaget i 1957

Produseres av celler som respons på virus angrep – virker immunstimulerende – hindrer videre spredning av virusinfeksjon

Benyttet innen kreftterapi fra begynnelse av 70-tallet

Produksjon av 1 gram interferon Krevde blod fra 90 000 donorer

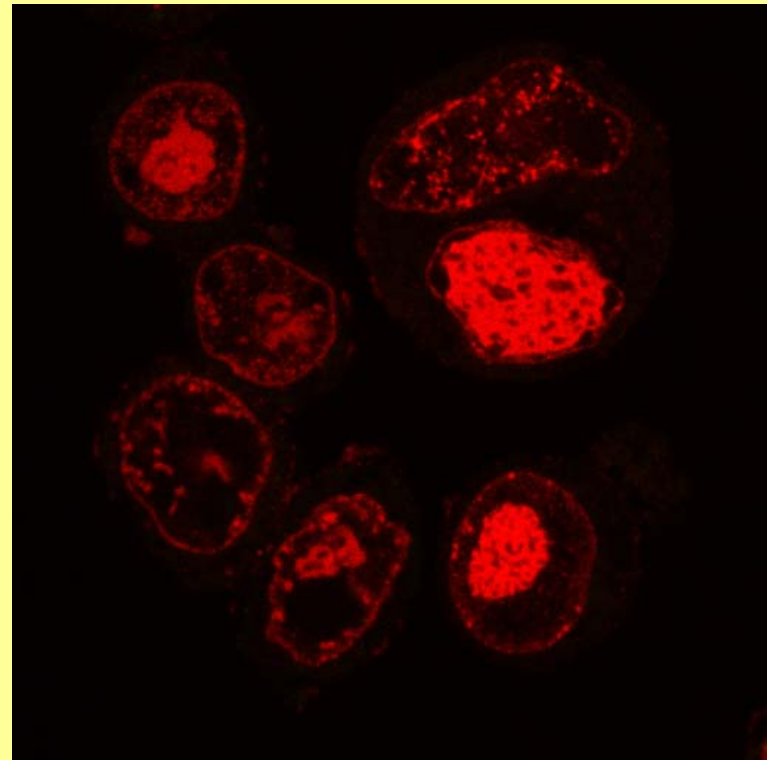
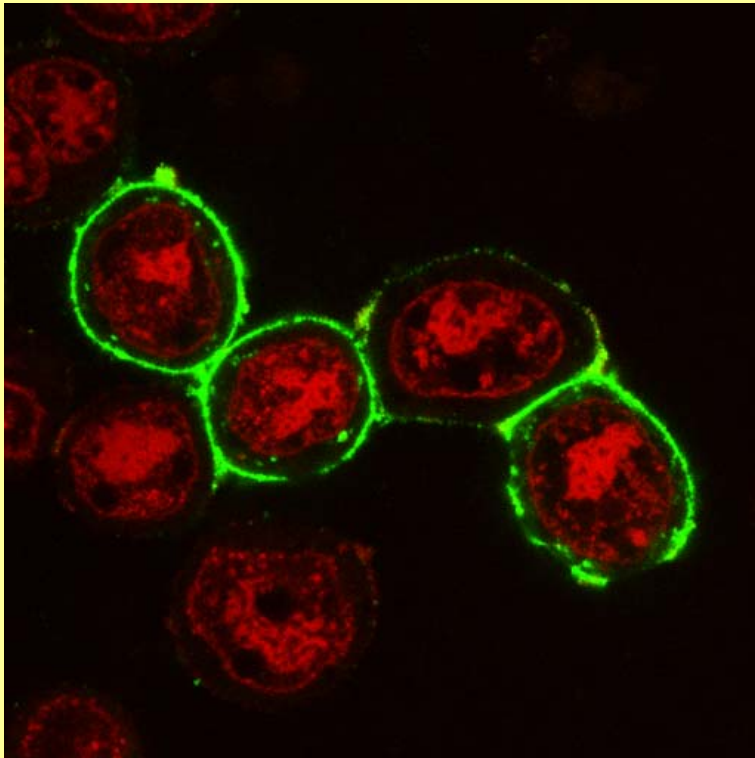
Dose pris: 50 000 US

Fra 1985 – rekombinant produsert interferon godkjent som legemiddel

Dose pris: 1 US\$

Rekombinant produsert protein

Eksempel: Haemagglutinin fra ILA virus

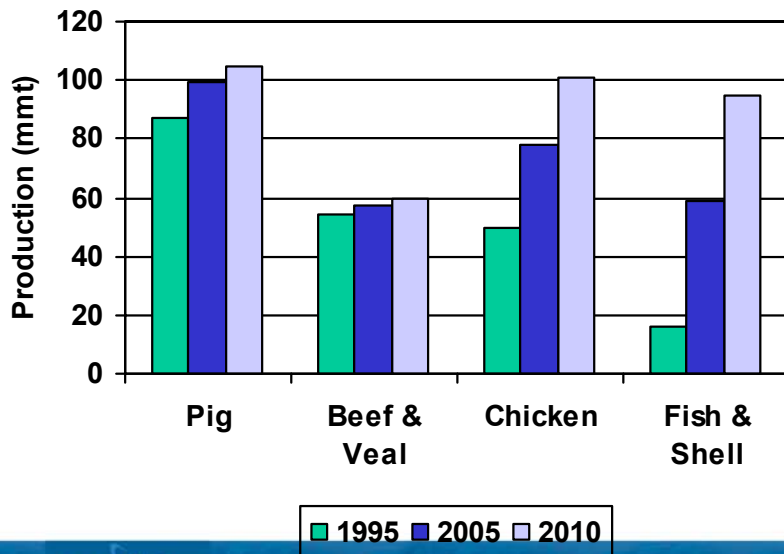
Kommersialisering av grønne og blå gener

(milliard US\$)

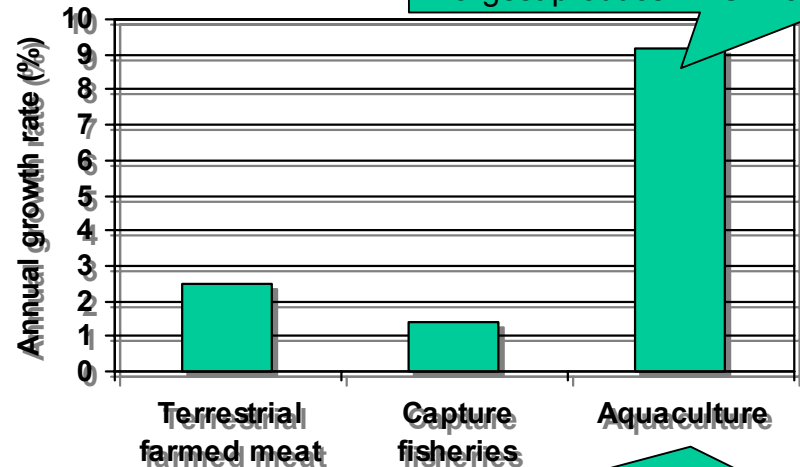
Industri sektor	Total marked	Andel "grønne gener"	Andel "blå gener"	Kilder
Jordbruk/havbruk				
Animalske proteiner	550-650	500-600	} 50-60	FAO 2002
Vegetabilske proteiner	350-450	340-440		
Frøindustri	30-35	30-35		
Legemidler	300-350	120-150	-	The Economist,2002
Botanisk medisin	20-40	20-40	-	Laird, 2000
Ornamentale planter	16-19	16-19		Kate, 1999
fisk	13-15		13-15	Bartley, 2000
Bioteknologi	80-120	80-120	?	Kate,1999
Kosmetikk	50-60	3-4	?	NBJ,1998
TOTAL	1400-1700	1100 – 1400	65 – 75	
"ALTERNATIV" UTNYTTELSE	500-600	250 - 350	??	

Aquaculture production

Farmed edible aquatic and terrestrial meat production forecast

Growth rate in world aquaculture production 1970 - 2000

World aquaculture production Status 2000

- Total production: 45.7 mmt
- Total value: 56.5 bill \$
- Species farmed: >210
- Finfish contribution: >50%
- Largest producer: China (71%)

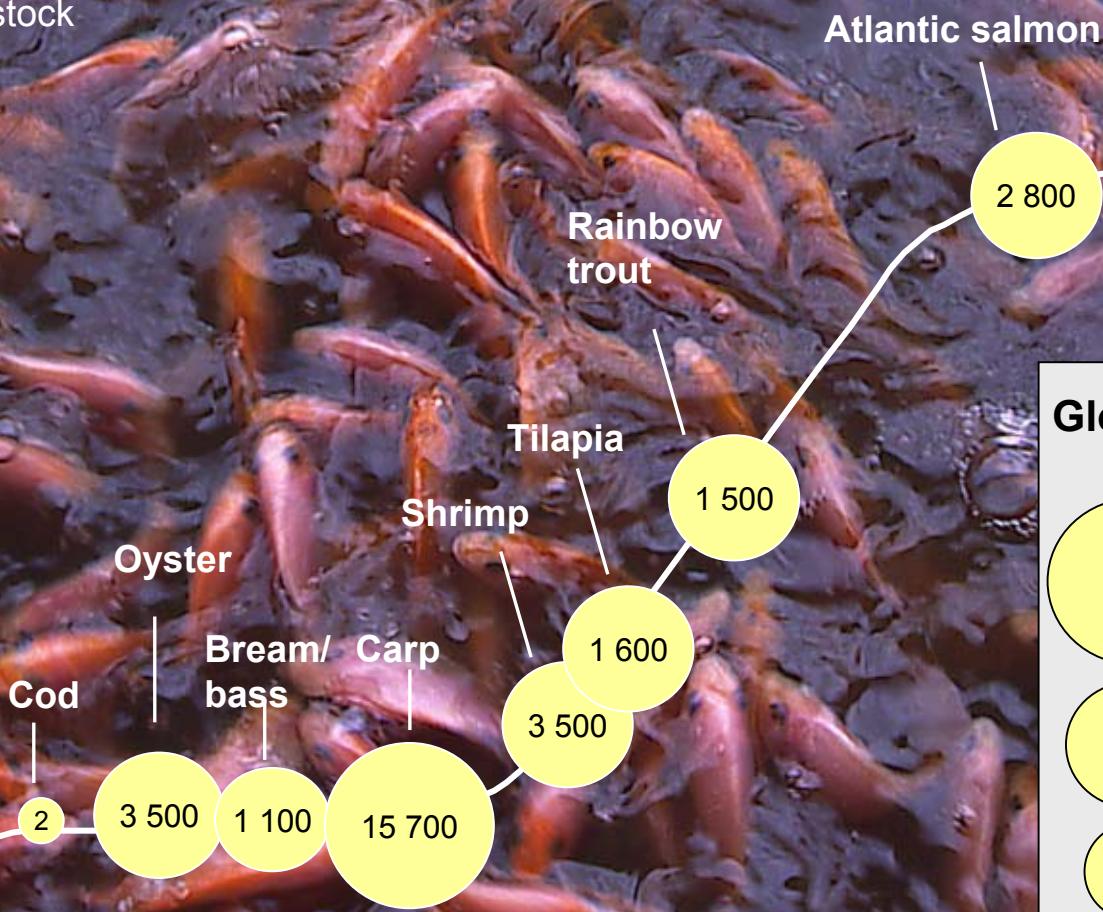
Contribution to the worlds total supply of fish and shellfish for human consumption:

- 1970: 3.9 %
- 1990: 27.3 %

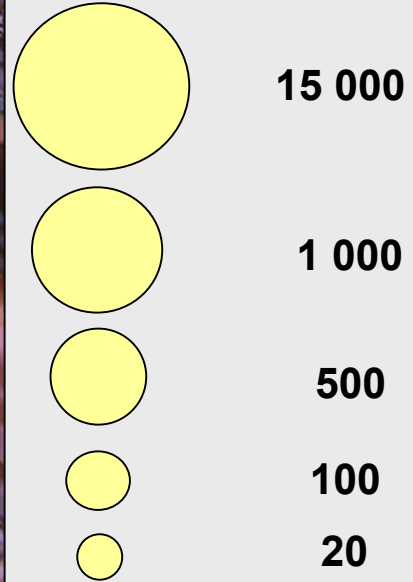
Genetical improved stocks in aquaculture

% production from Improved stock

100
75
50
25
0

Global farmed production 2001 (million EURO)

Aqua Gens avlsarbeid

35 års genetisk foredling

TIPP
TIPP
TIPP
TIPP
TIPP
TIPP
OLDE
FORELDRE

TIPP
TIPP
TIPP
TIPP
OLDE
FORELDRE

TIPP
TIPP
TIPP
OLDE
FORELDRE

TIPP
TIPP
TIPP
OLDE
FORELDRE

TIPP
TIPP
OLDE
FORELDRE

TIPP
OLDE
FORELDRE

OLDE
FORELDRE

BESTE
FORELDRE

FORELDRE

73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 '00 '01 '02 '03 '04 '05 '06 '07

TILVEKST

KJØNNSMODNING

KJØTTFARGE

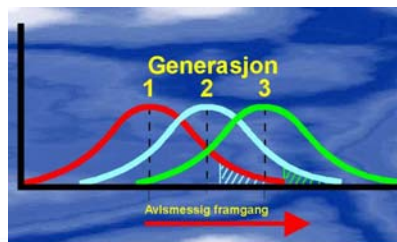
FUR+ILA

FETT

IPN

PIONERER FRA NORGES
LANDBRUKSHØGSKOLE
SAMLET INN STAMFISK FRA
OVER 40 ULIK NORSKE ELVER

ETABLERTE VERDENS FØRSTE
FAMILIEBASERTE AVLSPROGRAM
FOR FISK

Aqua Gens avlsarbeid

Muligheter og utfordringer

TIPP
TIPP
TIPP
TIPP
TIPP
TIPP
OLDE
FORELDRE

TIPP
TIPP
TIPP
TIPP
OLDE
FORELDRE

TIPP
TIPP
TIPP
TIPP
OLDE
FORELDRE

TIPP
TIPP
TIPP
TIPP
OLDE
FORELDRE

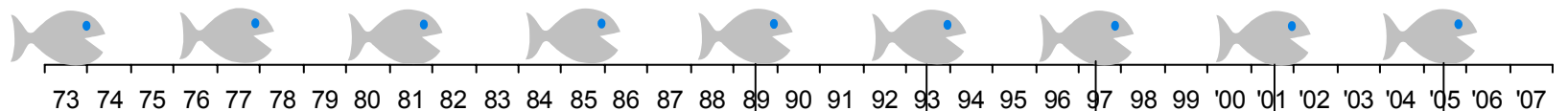
TIPP
TIPP
TIPP
TIPP
OLDE
FORELDRE

TIPP
TIPP
TIPP
TIPP
OLDE
FORELDRE

OLDE
FORELDRE

BESTE
FORELDRE

FORELDRE

TEAM SEMIN/CRYOGENETICS
 UTVIKLING AV TEKNOLOGI – KOMMERSIALISERING AV
 KRYOPRESERVERING AV MELKE. MAKSIMAL
 UTNYTTELSE AV UNIKE LAKSEGENER

BIOBANK
 "BANKINNSKUDD" AV INNSAMLET ARVESTOFF OG
 PRESTASJONSINFORMASJON AV INDIVIDUELL FISK.
 IDENTIFISERE LAKSEGENERS FUNKSJON

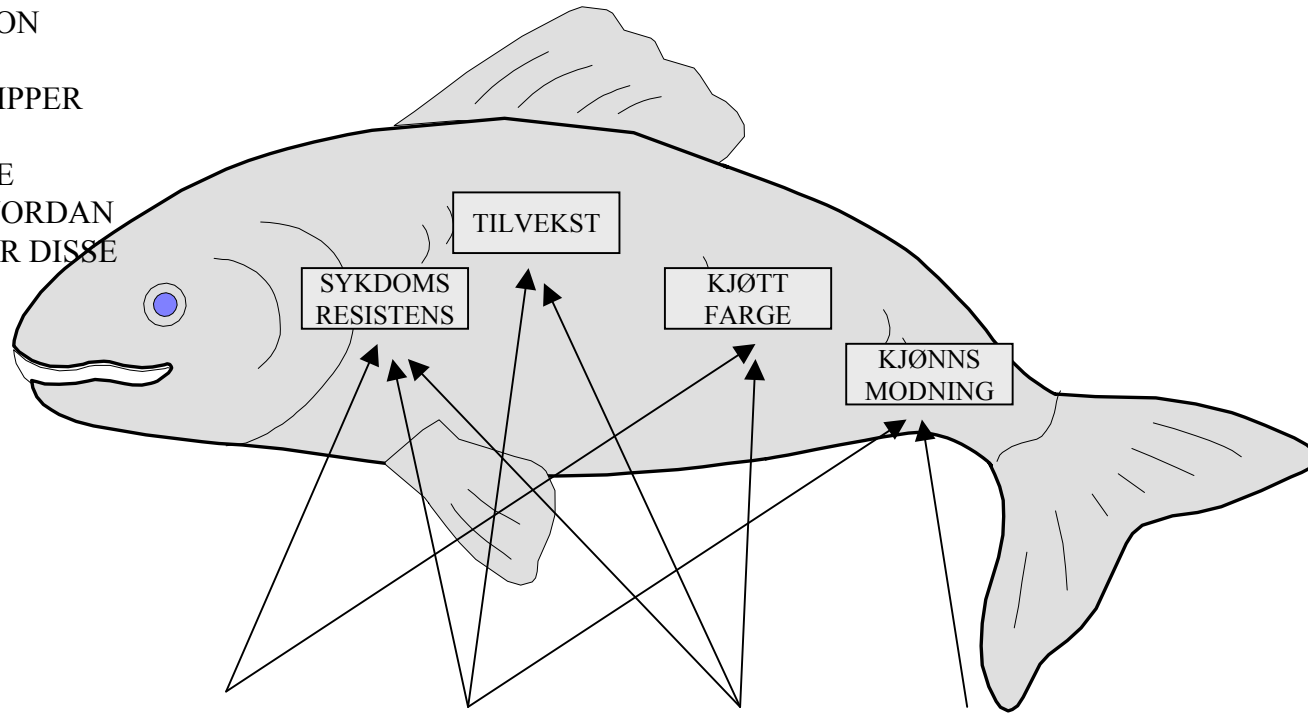
Avlsteknologi

KVANTITATIV GENETIKK

1859-1869:

- DARWIN
NATURLIG SELEKSJON
- MENDEL
ARVBARHETSPRINSIPER

OMFATTER MÅLBARE
KARAKTERER OG HVORDAN
SELEKSJON PÅVIRKER DISSE

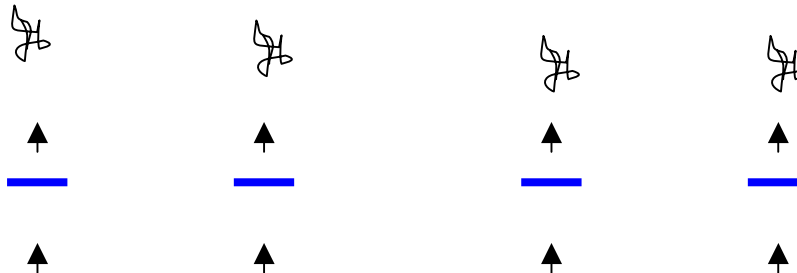

PROSESSER OG
ORGANER

MOLEKYLÆR GENETIKK

1953-1967

- WATSON & CRICK
DNA MOLEKYLETS STRUKTUR

PROTEINER

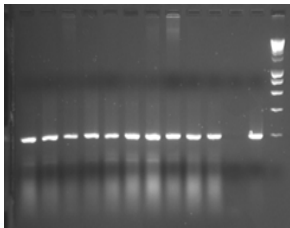
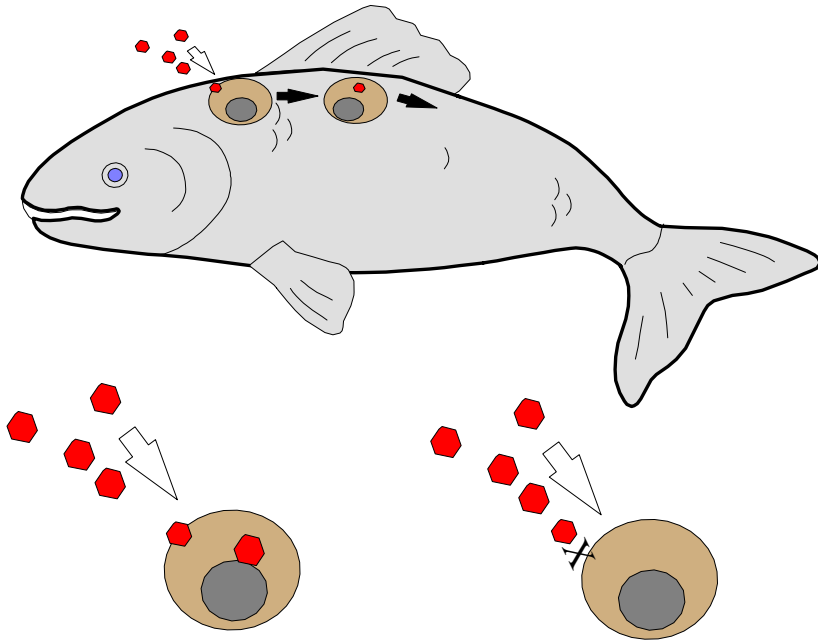
GENER

KROMOSOMER

Fremtidens avlsteknologi

Markør-assistert seleksjon

- Virusets evne/mulighet til å festes seg og trenge inn i fiskecellen er avhengig av strukturer på overflaten til cellen
- Genetisk variasjon
  - Ulike strukturer → ulike mulighet til å trenge inn i cellen
- Identifisere gen som koder for overflatestrukturer
  - bruk gen som markør for sykdomsresistens
- AquaGen – Akvaforsk – Norges forskningsråd – 11 mill. 2005-2008 – videreutvikling og implementering utvikling av teknologien

Kommersialisering av grønne og blå gener

(milliard US\$)

Industri sektor	Total marked	Andel "grønne gener"	Andel "blå gener"	Kilder
Jordbruk/havbruk				
Animalske proteiner	550-650	500-600	} 50-60	FAO 2002
Vegetabilske proteiner	350-450	340-440		
Frøindustri	30-35	30-35		
Legemidler	300-350	120-150	-	The Economist,2002
Botanisk medisin	20-40	20-40	-	Laird, 2000
Ornamentale planter	16-19	16-19		Kate, 1999
fisk	13-15		13-15	Bartley, 2000
Bioteknologi	80-120	80-120	?	Kate,1999
Kosmetikk	50-60	3-4	?	NBJ,1998
TOTAL	1400-1700	1100 – 1400	65 – 75	
"ALTERNATIV" UTNYTTELSE	500-600	250 - 350	??	

Bioaktive molekyler

- Evertebrater ”mangler” immunsystem.
- Benytter ”kjemisk krigføring” for å forsvare seg mot mikrober/ predatorer
- Aquatisk miljø – optimale omgivelser for effektiv kjemisk krigføring.
- Ekstreme miljøer – har utviklet organismer med ekstreme egenskaper
  - Temperatur
  - Trykk
  - Toksisk
  - Høy tetthet

Zicodine

Nytt smertestillende medikament

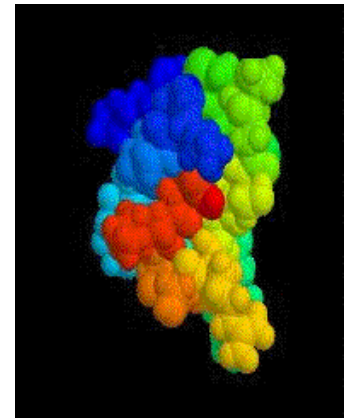
Kjegle snegl (Cone snail) benytter mini harpun med gift for å drepe byttedyr.

Giften inneholder opptil 200 ulike toksiske stoffer.

Finnes 500 arter – hver art produsere ulike typer giftstoffer

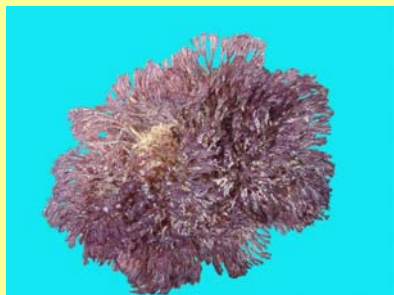
Legemidler utviklet basert på ett av giftstoffene, ziconide, 100 x mer potent enn morfin – uten å være vanedannende

Estimert salgssinntekter 800 – 1 000 millioner US\$

Nye kreftmedisiner fra marine organismer

Globalt markert for kreftmedisiner 350 milliarder NOK

Art: Bugula neritina
Virkestoff: Bryostatin
Funn: USA vestkyst

Art: Ecteinascida turbinata
Virkestoff: Ecteinascidin 743
Funn: USA

Art: Dolabella auricularia
Virkestoff: Dolastatin 10
Funn: Indiske hav

Art: Discodermia dissoluta
Virkestoff: Discodermolide
Funn: Bahamas

Fant oase under + vann

■ Varme kilder i nord

Forskere har funnet verdens nordligste undersjøiske varme kilder nord for Jan Mayen. Funnet kan gi økt kunnskap om livets tidlige historie og muligheter for liv på andre planeter.

ROLF L. LARSEN

Oppdagelsen ble gjort på 600 meters dyp, på den såkalte Mohnsryggen nord for den norske polarøya Jan Mayen, på et internasjonalt forskningstokt i sommer. Ved hjelp topp moderne utstyr om bord i det norske forskningsfartøyet «G.O.Sars» og den fjernstyrte miniubåten «Bathysaurus» påviste forskerne to store hydroterminale felt (varme kilder).

– Området ligger innenfor norsk økonomisk sone, så vi har oppdaget en unik del av norsk natur, forteller professor Rolf B. Pedersen ved Institutt for geov-

Verdens nordligste varmekilde – en oase med en eventyrskog på 600 meters dyp – ligger på Mohnsryggen, like nord for den norske polarøya Jan Mayen.

«Liv som er tilpasset ekstreme miljøer har ekstreme egenskaper»

Fra disse 5–10 meter høye «skorsteinene» strømmer det ut over 250 graders vann. Forskerne kaller det et undersjøisk «Soria Moria», på over 600 meters dyp.

ALLE FOTO: UNIVERSITETET I BERGEN

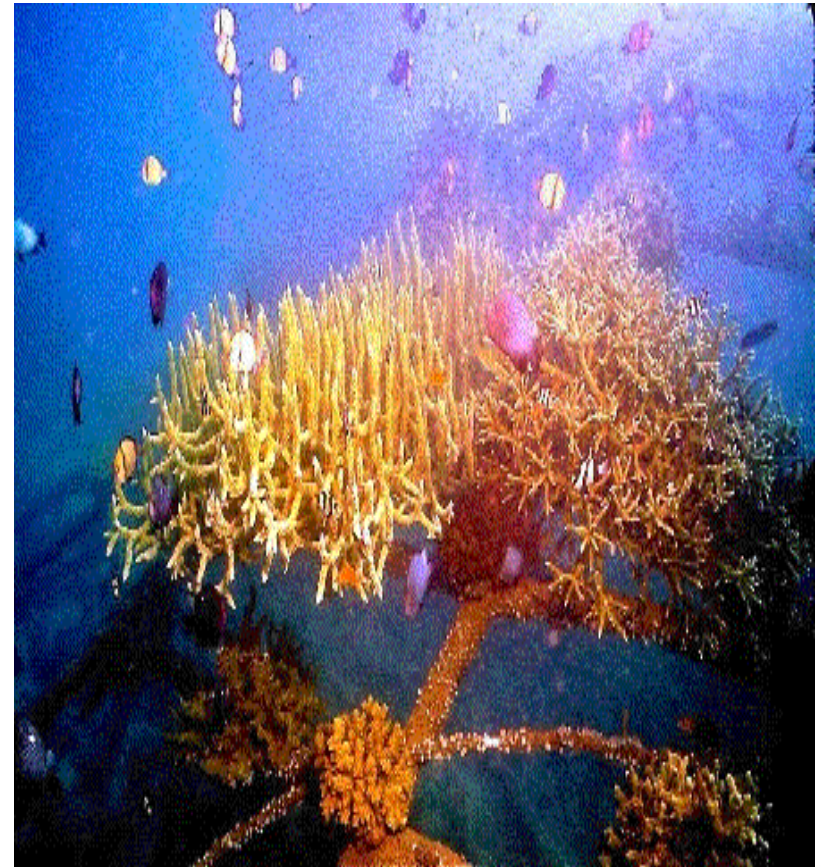
Utvikling av nye legemidler

Utvikling Stadium	UTVIKLINGSTID (ÅR)									Suksess rate	Kostnad Mill US\$
	2	4	6	8	10	12	14	16	18		
	█	█	█							5 000-10 000	30-40
		█	█	█						200-250	30-40
Klinisk testing Fase I				█	█	█				5	50-60
Klinisk testing Fase II						█					80-100
Klinisk testing Fase III						█	█	█			200-300
								█		1	10-20
								█	█		50+

Marin bioprospektering i Australia

- AstraZeneca og Griffith University – 120 mill US\$ investering i Natural Product Discovery i Queensland
- Australian Institute of Marine Sciences (AIMS) 19 000 marine mikro- og makroorganismer i samling
- Biotek oppstartsselskaper:
  - Bioprospect
  - Entocosm
  - Marinova
  - Cerylid Biosciences
  - Xenome
  - Biosignals

MarBio

”Tromsø klusteret”

- **Universitetet i Tromsø**
  - **Institutt for Marin Bioteknologi**
  - **Kjemisk Institutt**
  - **Institutt for Medisinsk Biologi**
  - **Farmasøytisk Institutt**
- **NORSTRUCT**
- **Universitetssykehuset i Nord Norge**
- **Polar Instituttet**
- **Biotecc Pharmacon ASA**
- **Probio Nutraceutical AS**

Kommersialisering av grønne og blå gener

(milliard US\$)

Industri sektor	Total marked	Andel "grønne gener"	Andel "blå gener"	Kilder
Jordbruk/havbruk				
Animalske proteiner	550-650	500-600	} 50-60	FAO 2002
Vegetabiliske proteiner	350-450	340-440		
Frøindustri	30-35	30-35		
Legemidler	300-350	120-150	-	The Economist,2002
Botanisk medisin	20-40	20-40	-	Laird, 2000
Ornamentale planter	16-19	16-19		Kate, 1999
fisk	13-15		13-15	Bartley, 2000
Bioteknologi	80-120	80-120	?	Kate,1999
Kosmetikk	50-60	3-4	?	NBJ,1998
TOTAL	1400-1700	1100 – 1400	65 – 75	
"ALTERNATIV" UTNYTTELSE	500-600	250 - 350	??	

Bioteknologi

Andre anvendelsesområder

Product	Annual market bn US\$
Environmental biotechnology	50-70
Industrial enzymes	
Detergent enzymes	0,7
Starch enzymes	0,2
Textiles enzymes	0,15
Baking enzymes	0,1
Beverages enzymes	0.1
Diary enzymes	0.06
Other	0.25
Biocatalysts (PCR enzymes)	>3 0.3
Diagnostics	0.2
Biomaterials	Neglible Great potential
Bioenergy	Neglible Great potential
Total (rough estimates)	60 - 80

Ny Blenda Sensitive
dufter bare rent

UTEN
PARFUME.
UTEN
FARGESTOFFER.
DERMATOLOGISK
TESTET.

Ny Blenda Sensitive er for dig som ønsker et topp effektivt tryksemiddel uten parfyme eller andre uønskede stoffstoffer.

Ny Blenda Sensitive er dermatologisk testet og hensyn til huden din.

Prøv Blenda Sensitive. Det hvide laget blir bløtdende hvitt - det fargede stålende rent.

Ny Blenda Sensitive - dufter bare rent

Bioteknologi

Anvendelsesområder

Product	Annual market bn US\$
Environmental biotechnology	50-70
Industrial enzymes	
Detergent enzymes	0,7
Starch enzymes	0,2
Textiles enzymes	0,15
Baking enzymes	0,1
Beverages enzymes	0.1
Diary enzymes	0.06
Other	0.25
Biocatalysts (PCR enzymes)	>3 0.3
Diagnostics	0.2
Biomaterials	Neglible Great potential
Bioenergy	Neglible Great potential
Total (rough estimates)	60-80

**Ny Blenda Sensitive
dufter bare rent**

UTEN
PARFUME.
UTEN
FARGESTOFFER.
DERMATOLOGISK
TESTET.

Ny Blenda Sensitive er for dig som ønsker et topp effektivt taryskemiddel uten parfyme eller andre unødvendige sløetningsstoffer.

Ny Blenda Sensitive er dermatologisk testet og hensyn til huden din.

Prøv Blenda Sensitive. Det hvide laget blir bløtdende hvitt - det fargede stålende rent.

Ny Blenda Sensitive - dufter bare rent

Thermus aquaticus fra Yellowstone

- 1966: Bakterier innsamlet fra varme kilder i Yellowstone nasjonalpark.
- 1969: Bakterier taksonomisk bestemt og publisert. *Thermus aquaticus* (Taq).
Representerte en vitenskapelig milepel – demonstrert at det eksisterer liv ved ekstremt høye temperaturer (70°C)
- 1984: Kary Mullis (Cetus Corporation) isolerte, karakteriserte .....og patenterte Taq polymerasen – en termostabil DNA polymerase som la grunnlaget for utviklingen av PCR teknologien.
- 1991: Alle patentrettigheter solgt til Hoffmann-LaRoche for 300 mill. US\$
- 1995 Patentene faller.....

Oppsummering

- **Norges marine genetiske ressurser – unikt råstoff for en fremtidig norsk bioteknologi industri**
- **Konservering av biodiversitet – grunnlaget for fremtidig utnyttelse (Biokonvensjonen, Rio 1992)**
- **Hvem har eierskap til ressursene**
  - Nasjonale hensyn
  - Nor-Sør konflikt
- ***”Biotech involves science as well as luck – luck favours the prepared”.***

